

ДРУГА ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «СИНАНТРОПІЗАЦІЯ РОСЛИННОГО ПОКРИВУ УКРАЇНИ»

(27—28 вересня 2012 р., м. Переяслав-Хмельницький)

Останніми десятиліттями за умов зростаючого антропогенного тиску все актуальнішими стають проблеми стосовно процесу синантропізації рослинного покриву. У зв'язку з цим світова спільнота занепокоєна станом довкілля. Сторони Конвенції ООН «Про біорізноманіття» оцінюють це явище як другу, після руйнування біотопів, екологічну загрозу біологічній різноманітності.

На державному рівні приділяється недостатньо уваги даній проблематиці, тому основним завданням українських ботаніків є розширення досліджень видів синантропних, особливо адвентивних, рослин. Окрім теоретичної складової, велике значення мають прикладний і освітній аспекти цієї проблеми.

Друга Всеукраїнська наукова конференція «Синантропізація рослинного покриву України», яка відбулася в м. Переяславі-Хмельницькому (27—28 вересня 2012 р.), проведена з метою обговорення та узагальнення накопичених упродовж шести років результатів досліджень. Вона була організована спільно Державним вищим навчальним закладом «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», Інститутом ботаніки імені М.Г. Холодного НАН України й Науковим центром екомоніторингу та біорізноманіття мегаполіса НАН України. В конференції взяло участь 75 осіб, із яких 34 — молоді вчені, з різних регіонів України. Вони представляли понад 25 установ Національної академії наук і Української академії аграрних наук, вищі навчальні заклади, біосферні заповідники та національні природні парки, державні структури (Міністерство екології та природних ресурсів України).

Відкрив конференцію перший проректор ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» канд. педагог. наук, доцент В.Ф. Хомич, який від імені ректора та адміністрації університету привітав присутніх і побажав їм плідної роботи. До учасників конференції з вітальним словом звернулися також заступник директора з наукової роботи Інституту ботаніки імені М.Г. Холодного НАН України, д-р біол. наук О.К. Золотарьова та заступник директо-

ра Наукового центру екомоніторингу та біорізноманіття мегаполіса НАН України д-р біол. наук, професор Р.І. Бурда.

На пленарному засіданні було виголошено узагальнюючі наукові доповіді з різних аспектів досліджуваної проблеми та накреслено перспективи подальших пошуків. Так, у виступі Р.І. Бурди «Вивчення і контроль чужорідних видів рослин: час консолідації зусиль» проаналізовано ситуацію щодо стану дослідження чужорідних видів флори України та дано оцінку загрози фітоінвазій. У доповіді канд. біол. наук, професора В.М. Джурана «Дослідження інвазійних видів Середнього Придніпров'я» акцентовано увагу на аналізі впливу інвазійних рослин на природний рослинний покрив Середнього Придніпров'я. Доктор біол. наук, професор В.В. Протопопова, доповідаючи про «Участь видів інвазійних рослин у різних типах біотопів Середнього Придніпров'я» (доповідь написана зі співавторами), наголосила на необхідності якнайдетальнішого вивчення еколого-ценотичної приуроченості інвазійних рослин і висвітлила результати дослідження їх у антропогенних і природних біотопах Середнього Придніпров'я. У доповіді канд. біол. наук М.В. Шевери зі співавторами «База даних «Urbflo-Ukr» як інструмент для накопичення атрибутивної інформації про флору міст України» представлено проєкт бази даних флори 12 міст України, яка акумулює різноманітну інформацію про види, полегшить опрацювання даних і сприятиме ефективній співпраці з усіма зацікавленими дослідниками. Доповідь Л.В. Зав'ялової «Фітоінвазії на території об'єктів природно-заповідного фонду України: завдання дослідження» присвячена нагальній потребі вивчення інвазій неаборигенних рослин на природоохоронних територіях країни, а також висвітлено європейський досвід і стан проблеми в Україні.

На конференції розглядалися також результати наукових досліджень за різними напрямками обговорюваної проблематики: флора та рослинність природних ценофлор (В.П. Коломійчук, М.В. Чекман, О.І. Жмуд, І.Г. Ольшанський); флора та рослинність об'єктів природно-заповідного фонду (О.А. Ярова, О.З. Петрович, О.А. Коваленко, Н.І. Крецул та ін.); урбанofлористика (К.О. Звягінцева, М.О. Голівець,

© В.М. ДЖУРАН, Н.І. КРЕЦУЛ, Л.І. ДОВГОПОЛА,
О.А. ЯРОВА, Т.С. ДВІРНА, М.О. ГОЛІВЕЦЬ, 2013

Н.А. Пашкевич та ін.); стан ресурсів синантропних видів (Л.І. Довгопола, С.О. Циганенко).

До початку роботи конференції опублікували матеріали наукових доповідей «Синантропізація рослинного покриву України (27—28 вересня 2012 р.). Тези доповідей» (Київ — Переяслав-Хмельницький, 2012. — 100 с.), а також науково-методичне видання «Ботанічна екскурсія в околицях міста Переяслава-Хмельницького». — К.: Фітосоціоцентр, 2012. — 36 с.

Для учасників конференції організували екскурсії по університету — бібліотека, ботанічний і зоологічний кабінети, комп'ютерний клас — та в музеї міста — Г.С. Сковороди, Т.Г. Шевченка, а також ботанічну екскурсію в урочище «Куряче горло».

На заключному засіданні було прийнято резолюцію, яку подано нижче.

Резолюція

Другої Всеукраїнської наукової конференції «Синантропізація рослинного покриву України» (Переяслав-Хмельницький, 27—28 вересня 2012 р.)

Ураховуючи актуальність вивчення проблеми синантропізації рослинного покриву України, зокрема адвентизації флори, на тлі глобальних стратегій щодо збереження біологічного різноманіття та його сталого розвитку, конференція констатує: настав час консолідації зусиль для дослідження, а відтак і розв'язання проблеми чужорідних рослин в Україні, як одного з першочергових завдань стосовно збереження біорізноманіття.

Учасники конференції дійшли висновку, що консолідуєними кроками мають стати такі:

- Конференція вказує на назрілу необхідність створення «Міжвідомчої комісії з біологічних інвазій», завданням якої є координація діяльності різних організацій, що стикаються з проблемами біологічних інвазій, розроблення і виконання Державної цільової наукової програми «Чужорідні види в Україні». Така програма дасть підставу залучати до розв'язання проблем фітоінвазій фахівців різних галузей, зокрема економістів і юристів, а також привернути увагу осіб, які приймають рішення. Доручити Оргкомітетові конференції звернутися до Кабінету Міністрів України з проханням підтримати дослідження в цій галузі та забезпечити їх Державною цільовою програмою з відповідним фінансуванням.

- До затвердження Державної цільової наукової програми «Чужорідні види в Україні» запропонувати створити при Відділенні загальної біології НАН

України і Міністерстві екології та природних ресурсів України постійно діючу «Комісію з питань інвазій чужорідних видів» із секцією фітоінвазій.

- З метою координації зусиль усіх дослідницьких груп, які вивчають чужорідні види рослин в Україні, ініціювати:

- а) створення постійно діючого інформаційного центру та центрів експертів у регіонах;

- б) розпочати підготовку національного видання «Чужорідні види у флорі України: енциклопедія».

- Доручити Оргкомітетові конференції опублікувати концепцію та структуру книги, які будуть покладені в основу праці «Чужорідні види у флорі України: енциклопедія».

- Запропонувати Міністерству екології та природних ресурсів України прийняти Національну стратегію контролю за неаборигенними організмами в Україні.

- Для забезпечення інформаційної підтримки досліджень фітоінвазій створити загальнодоступні цільові бази даних щодо чужорідних видів в Україні. Розпочати розроблення спільної бази бібліографічних даних «Чужорідні види флори України: роки і автори». З цієї метою усім учасникам конференції та іншим зацікавленим науковцям надіслати до 15 листопада 2012 р. на електронну адресу rayburda@mai.ru ретельно складений за чинними бібліографічними вимогами (формат «Українського ботанічного журналу») перелік своїх публікацій про види цієї фракції флори. Робоча група «Комісії з питань інвазій чужорідних видів судинних рослин» дану інформацію має узагальнити й розіслати всім учасникам проекту для поточного користування. На другому етапі потрібно додати пропущене і до кінця 2012 р. подати в форматі pdf як «Бібліографічний покажчик чужорідних видів рослин України: роки й автори» (перший випуск) із переліком усіх укладачів та їхніх електронних адрес. У подальшому база буде поповнюватися авторами, а «Бібліографічний покажчик ...» поновлюватися щорічно наприкінці року.

- Активізувати різноманітну освітню та методичну роботу з висвітлення серед широких верств населення проблеми неаборигенних рослин та їхнього впливу на довкілля, здоров'я людей і тварин.

- Наступну — Третю наукову конференцію «Синантропізація рослинного покриву України» провести в м. Києві (на базі Інституту ботаніки імені М.Г. Холодного НАН України та Наукового центру екомоніторингу та біорізноманіття мегаполіса НАН України) у 2015 році.

В.М. ДЖУРАН, Н.І. КРЕЦУЛ, Л.І. ДОВГОПОЛА,
О.А. ЯРОВА, Т.С. ДВІРНА, М.О. ГОЛІВЕЦЬ